

Κύριε Γενική Πρόξενη της Γαλλίας, αγαπητέ κύριε Jean-Luc Lavaud,

σας ευχαριστώ από καρδιάς για τη μεγάλη τιμητική διάκριση, που μου κάνετε απόψε.

Είμαι ιδιαίτερα συγκινημένη γιατί η Γαλλία με τιμά με το παράσημο του *Ιππότη του Τάγματος του Ακαδημαϊκού Φοίνικα*, για την δια βίου μου συνεισφορά στην προώθηση της πανεπιστημιακής Γάλλο-ελληνικής συνεργασίας, της γαλλικής γλώσσας και του πολιτισμού της. Νοιώθω μεγάλη τιμή αλλά και αίσθημα ευθύνης απέναντι στην ιστορία και στις αξίες που ο τίτλος αυτός αντιπροσωπεύει.

Η Γαλλία είναι η δεύτερη πατρίδα μου, η χώρα της καρδιάς μου, και η Ecole Centrale des Arts et Manufactures de Paris (ECP) είναι η Alma mater μου. Στην Ελλάδα γεννήθηκα και μεγάλωσα, έκανα τις προπτυχιακές μου σπουδές στην Χημική Μηχανική στο ΑΠΘ, αλλά στη Γαλλία άνοιξα τους ορίζοντες μου στον κόσμο και τον πλανήτη, στην επιστημονική καινοτομία και στο πολιτισμό της, που αγαπώ πολύ.

Θεωρούσα και θεωρώ την Γαλλία πρωτοπόρα στις καινοτόμες ιδέες και στην τεχνολογία, στην επιστήμη και στον πολιτισμό, στην σύζευξη επιστήμης και τέχνης, πρωτοπόρα στην ευαισθητοποίηση για το κλίμα και τον πλανήτη, στις προσπάθειες παγκόσμιας συνεργασίας για την κλιματική κρίση, για την κοινωνική πρόοδο, πρωτοπόρα στα ανθρώπινα δικαιώματα, στην υποστήριξη του πολίτη και της διαφορετικότητας. Η Γαλλία στην καρδιά της Ευρώπης, προσφέρει μια άλλη αντίληψη για την ιδιότητα του πολίτη, που σέβεται τις ανθρώπινες και κοινωνικές αξίες.

Της χρωστάω πολλά γιατί οι σχέσεις μου μαζί της επηρέασαν πολλούς τομείς της ζωής μου, όπως τους τομείς των εκπαιδευτικών, ερευνητικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών, και κοινωνικών δραστηριοτήτων μου. Με δίδαξε την ελευθερία έκφρασης, σκέψης και τρόπου ζωής, και απέκτησα μια τιμητική ταυτότητα, αυτή της *'Centralienne'*. Ένοιωσα ότι *'ανήκω'*. Εκεί γνώρισα και αγάπησα την πολύ-πολιτισμικότητα, την διεθνικότητα, την διεπιστημονικότητα. Μου δίδαξε την διεπιστημονική και συστηματική προσέγγιση, την συνεργασία και την ηθική ευθύνη στην επίλυση των προβλημάτων που καλείται να λύσει ο μηχανικός. Έκανα φίλιες καρδιάς και ζωής που διατηρώ πολύ ζωντανές. Οι επαγγελματικές σχέσεις με πήγαν μπροστά. Με ώθησε στην Γάλλο-ελληνική συνεργασία, που συνέβαλα μέσω της ολόψυχης ενεργού συμμετοχής μου στα πανεπιστημιακά της δίκτυα εκπροσωπώντας το ΑΠΘ.

Ανέπτυξα δεσμούς καρδιάς με τη γαλλική γλώσσα και κουλτούρα, από μικρή ηλικία, μαθήτρια γυμνασίου στη Λάρισα, όπου παρακολούθησα μαθήματα γαλλικών στο Γαλλικό Ινστιτούτο, στην οδό Κωνσταντίνου Κούμα, που ιδρύθηκε το 1945, και μετατράπηκε από τον Οκτάβιο Μερλιέ, μια μεγάλη μορφή Γάλλου φιλέλληνα του 20^{ου} αιώνα, σε μια όαση τέχνης, πολιτισμού αλλά και ελεύθερης έκφρασης. Οι σημαντικές δραστηριότητες πολιτισμού που παρακολουθούσα εκεί μ' έκαναν να θαυμάζω και να ονειρεύομαι την Γαλλία, ως λίκνο της ελευθερίας, δημοκρατίας, επιστήμης, τέχνης και πολιτισμού.

Λειτουργήσαν και άλλα πολλά ώστε να θαυμάζω και να ονειρεύομαι την Γαλλία. Λειτουργήσαν οι κρυφές συζητήσεις που είχαμε με φίλους και συμμαθητές, μέσα στη δικτατορία ως μαθητές λυκείου στη Λάρισα, για την δημοκρατία, για τους Έλληνες διανοούμενους και καλλιτέχνες εξόριστους στο Παρίσι. Έπαιξαν ρόλο, τα διαβάσματα μου για Flaubert, Proust, Balzac, Baudelaire, των σουρεαλιστών (Εμπειρικός), υπαρξιστών, (Jean-Paul Sartre, Simon de Beauvoir), ο γαλλικός κινηματογράφος κλπ.

Μπορεί επίσης, να έδρασε υποσυνείδητα στην αγάπη μου για την Γαλλία, και η σχέση των προπάππων μου με τα κηρύγματα των νέο-διαφωτιστών, με τα ιδεώδη της ελευθερίας, δημοκρατίας, της γαλλικής επανάστασης, που τους ενέπνευσαν. Το συνειδητοποίησα αυτό όταν κάποιος θείος μου με αρχειοελληνικό όνομα (Φιλοκτήμων) μας κάλεσε να δούμε κάποια παλιά βιβλία που κληρονόμησε και κατείχε στο σπίτι του στα Φάρσαλα της Θεσσαλίας, απ' όπου καταγόταν ο παππούς μου Νικόλαος Ζαμπανιώτης. Τα βιβλία ήταν της εποχής του 1840-43, γαλλικών εκδοτικών οίκων, σχετικά με εκπαίδευση, ιστορία, γραμματική, εγχειρίδια για τον Ρήγα Φεραίο, λεξικό του Λαρισαίου Κωνσταντίνου

Κούμα που υπήρξε πρωτεργάτης του νεοελληνικού Διαφωτισμού, που επηρεάστηκε από τον γαλλικό Διαφωτισμό.

Ξεφυλλίζοντας λοιπόν τα βιβλία αυτά, ένοιωσα ένα απέραντο θαυμασμό για την καταλυτική επίδραση του γαλλικού πνεύματος και των αξιών της στους προπάππους μου.

Έτσι μάλλον, η πορεία μου προδιαγράφηκε. Ο ορίζοντας για μένα έδειχνε την Γαλλία. Την εποχή που οι συμφοιτητές μου χημικοί μηχανικοί του ΑΠΘ διάλεγαν να πάνε στην Αμερική για διδακτορικό, καθοδηγούμενοι από τους νεοφερμένους μας Έλληνες καθηγητές εξ Αμερικής, εγώ προς έκπληξη των καθηγητών μου, και ενώ επιλέχτηκα από ονομαστά Πανεπιστήμια της Αμερικής και Καναδά, επέλεξα να πάω στο Παρίσι, και ήμουν σίγουρη βαθιά μέσα μου για αυτή την επιλογή.

Η αρχή της ερευνητικής μου πορείας άρχισε στην ECP το 1983, με το διδακτορικό μου στο γενικό τομέα της ενέργειας και περιβάλλοντος. Ήμουν και μάλλον είμαι η πρώτη και ίσως μοναδική Ελληνίδα γυναίκα που αποφοίτησε από την ECP.

Η ECP ιδρύθηκε το 1829 και είναι μια από τα πιο αναγνωρισμένες σχολές υψηλού κύρους. Το 2009 η Σχολή ενώθηκε με την Supélec (École supérieure d'électricité) και έγινε η CentraleSupélec. Με ρίζες στην πλούσια επιχειρηματική παράδοση από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης, η ECP λειτούργησε ως λίκνο για μηχανικούς και στελέχη υψηλού επιπέδου, που συνεχίζουν να αποτελούν σημαντικό μέρος της ηγεσίας της βιομηχανίας στη Γαλλία. Από τον 19ο αιώνα, το μοντέλο εκπαίδευσής της για την κατάρτιση γενικών μηχανικών ενέπνευσε την ίδρυση πολλών ινστιτούτων μηχανικής σε όλο τον κόσμο, όπως την École Polytechnique Fédérale de Lausanne στην Ελβετία, την Faculté polytechnique de Mons στο Βέλγιο, καθώς και άλλες σχολές-μέλη της συμμαχίας του ομίλου Ecoles Centrales στη Γαλλία. Από την ECP αποφοίτησαν μεγάλοι καινοτόμοι μηχανικοί όπως ο Gustave Eiffel, André Michelin, Armand και Robert Peugeot, Marcel Schlumberger, κλπ. αλλά και προσωπικότητες του καλλιτεχνικού τομέα όπως ο συγγραφέας Boris Vian, ο γλύπτης Gérard Chamayou, (μηχανικός που κατασκεύασε την Géode à Paris), κλπ.

Ενώ το 1983 (αρχή της ερευνητικής μου πορείας) δεν μιλούσαμε στα πανεπιστήμια ακόμη για βιώσιμη ανάπτυξη, κυκλική οικονομία, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κλιματική αλλαγή, το σύστημα που μελέτησα στο διδακτορικό μου στην Γαλλία, ήταν η αφετηρία για όλες τις τεχνολογικές καινοτομίες που πετύχαμε με την ομάδα μου αργότερα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη τεχνολογιών αξιοποίησης βιομάζας των απορριμμάτων για την παραγωγή ενέργειας και υλικών, στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας και αειφόρου ανάπτυξης.

Σήμερα, αντιλαμβανόμαστε ότι τα τελευταία 150 χρόνια, που είναι μια περίοδος γνωστή ως *Ανθρωπόκαινο*, όπου οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν επηρεάσει τον πλανήτη, η μηχανική έχει βασιστεί σε μια προσέγγιση ελέγχου και εκμετάλλευσης της φύσης. Αυτή η προσέγγιση δημιούργησε ένα διαχωρισμό του ανθρώπου από τον φυσικό κόσμο. Ο κυρίαρχος άνθρωπος χειραγωγεί τη φύση, παίρνει από την φύση τους πόρους, τους εκμεταλλεύεται σε μια γραμμική μαζική παραγωγή προϊόντων και κατανάλωσης, και μετά συσσωρεύει τα χρησιμοποιημένα προϊόντα ως απορρίμματα. Βέβαια, έγιναν αξιοσημείωτα επιτεύγματα μηχανικής κατά τη διάρκεια του 19^{ου} και ιδιαίτερα του 20^{ου} αιώνα. Όμως, τα περισσότερα επιτεύγματα μηχανικής του παρελθόντος αναπτύχθηκαν χωρίς να ληφθούν υπόψη οι κοινωνικές, και περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους. Δεν δόθηκε προσοχή στην ελαχιστοποίηση των οικολογικών κινδύνων και της κλίμακας απρόβλεπτων ή ανεπιθύμητων διαταραχών που παρουσιάζουν σήμερα τα οικολογικά συστήματα.

Η ανθρωποκεντρική αυτή προσέγγιση που σχετίζεται με τις συνέπειες της ανθρώπινης δύναμης, κυριαρχίας και παρέμβασης στον πλανήτη, δεν επιτρέπει την δημιουργία οικολογικής συνείδησης. Καθώς η ψευδαίσθηση της άπειρης ανάπτυξης μέσω της τεχνολογικής προόδου αρχίζει να διαλύεται, ο άνθρωπος συνειδητοποιεί ότι ο πλανήτης έχει όρια. Η ικανότητα της γης να αναπαράγει πόρους και να απορροφά απόβλητα σε περιορισμένο χρονικό διάστημα είναι καθορισμένη και όχι άπειρη, και αυτό έχει στρατηγική σημασία στη γεωπολιτική, στις σχέσεις μεταξύ των εθνών, την ευημερία των κοινοτήτων και την Ειρήνη.

Η έννοια της βιοποικιλότητας, ως η ποικιλία όλων των έμβιων όντων, συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπινου είδους, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για μια οικολογική προοπτική, όπου ο άνθρωπος αποτελεί λειτουργικό και εξελισσόμενο στοιχείο που επηρεάζει και επηρεάζεται από τα οικοσυστήματα σε μία συνεχή αλληλοεπίδραση και συμβίωση.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα ο πλανήτης μας είναι πολύπλοκες και αλληλεξαρτώμενες, και οι λύσεις απαιτούν διεπιστημονική γνώση, συστημική προσέγγιση, συνεργασία και αυξημένη ανθρώπινη ηθική ευθύνη. Γι' αυτό, η εκπαίδευση μηχανικών πρέπει να υιοθετήσει μια νέα αποστολή, βοηθώντας στην ανάπτυξη βιώσιμων, κυκλικών και συστημικών προσεγγίσεων.

Οι αντιλήψεις αυτές, με οδήγησαν να ασχοληθώ με την *Βιώσιμη/Αειφόρο Μηχανική* που ορίζεται ως «η χρήση των πόρων με τρόπο που δεν θέτει σε κίνδυνο το περιβάλλον και διατηρεί τους φυσικούς πόρους για τις μελλοντικές γενιές», και με την *Οικολογική Μηχανική* που ενσωματώνει οικολογικές αρχές, και διεργασίες στην υπάρχουσα μηχανική πρακτική, διαμορφώνοντας μια νέα, ολιστική προσέγγιση για την επίλυση προβλημάτων και όπου η φύση αποτελεί έμπνευση και μοντέλο στην ανάπτυξη τεχνολογίας.

Στην ECP μνήθηκα επίσης στην Διεθνή Επιστημονική Συνεργασία και Εκπαίδευση, την οποία υπηρέτησα όλα τα χρόνια της ακαδημαϊκής μου πορείας στο ΑΠΘ και υπηρετώ. Την εποχή που ήμουν υποψήφια διδακτορίσα στην Centrale, μπήκαν τα θεμέλια. Ο επιβλέπων της διατριβής μου, καθηγητής *Dominique Depeyre*, χρησιμοποίησε τη λέξη «Γαλλο-ελληνική συνεργασία» σε όλα τα επίσημα έγγραφα που με αφορούσαν στο ECP, και για πρώτη φορά ένοιωσα ότι δεν είμαι απλά φοιτήτρια αλλά φορέας Γάλλο-ελληνικής συνεργασίας. Ο D. Depeyre ονειρευόταν ένα δίκτυο πανεπιστημιακών συνεργασιών που θα συνέδεε το ECP με τους διεθνείς αποφοίτους της, που κατέχουν ακαδημαϊκές θέσεις στις χώρες καταγωγής τους, και με συμπεριέλαβε στο όνειρό του.

Το δίκτυο αυτό το δημιούργησε το 1989. Είναι το δίκτυο TIME με έδρα την ECP, που πρώτα ήταν ένα δίκτυο διπλού πτυχίου των καλλίτερων σχολών μηχανικού της Ευρώπης (Top Industrial Managers for Europe) και μετά επεκτάθηκε σε όλο τον κόσμο και έγινε *Top International Managers in Engineering*.

Η πολυπολιτισμικότητα, διεθνικότητα, διεπιστημονικότητα που γνώρισα στο Παρίσι, με ενέπνευσαν να εργαστώ σε διεθνή οργανισμό. Οι προσπάθειές μου με οδήγησαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες (Commission) όπου πέρασα σε γενικό διαγωνισμό (Concours) το 1988 και το 1990 επιλέχτηκα να εργαστώ στην Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, υπό την διεύθυνση του *Mr Gabolde*, που έτυχε να είναι ένας 'Centralien'.

Γυρνώντας στο ΑΠΘ, ήθελα να καλλιεργήσω ακόμη περισσότερο τις ήδη άριστες σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας, και να βοηθήσω την Πολυτεχνική του ΑΠΘ να μπει στην οικογένεια των πρωτοπόρων σχολών μηχανικού, μέσω της ECP. Με την εκφρασμένη επιθυμία της διοίκησης του ΑΠΘ, σε συνεργασία με τον καθηγητή *D. Depeyre*, την υποστήριξη του κ. *Bruno Delaye*, πρέσβη της Γαλλίας στην Αθήνα, την επιμονή του *Alexis Michel*, επιστημονικού ακόλουθου στη Γαλλική Πρεσβεία της Ελλάδας, και το *Γαλλικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης*, συνεργαστήκαμε για να εισαγάγουμε την Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ στο T.I.M.E, το 2004. Πολλοί άριστοι φοιτητές του ΑΠΘ απέκτησαν το διπλό πτυχίο από το ΑΠΘ και την ECP. Η συνεργασία στο T.I.M.E, ήταν και είναι πολύ σημαντική για το άνοιγμα του ΑΠΘ προς τις σπουδές του διπλού πτυχίου μηχανικού με τη Γαλλία και την Ευρώπη, και για την εξωστρέφεια του.

Με στοχευμένη συνεργασία και βούληση της διοίκησης, το 2006 η Πολυτεχνική σχολή έγινε μέλος ενός άλλου γαλλικού δικτύου των Σχολών Μηχανικού της Μεσογείου (*Réseau Méditerranéen des Ecoles d' Ingénieurs -RMEI*), που εδρεύει στην Μασσαλία. Το RMEI ιδρύθηκε το 1997, με πρωτοβουλία του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου του Μασσαλίας-Προβηγκίας, και στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της εκπαίδευσης και πανεπιστημιακής συνεργασίας. Επίσημα αναγνωρισμένο από την UNESCO και την Ένωση για τη Μεσόγειο (UfM), το Δίκτυο έχει σταδιακά ξεκινήσει πολλά επιστημονικά και πολιτιστικά έργα. Πολλοί φοιτητές ΑΠΘ συμμετείχαν στις εκδηλώσεις του Δικτύου και πήραν πολλά βραβεία, ενώ ονομάστηκαν '*Πρεσβευτές της Μεσογείου*'.

Για τα έτη 2022-2024, είχα την τιμή να εκλεγώ πρόεδρος του Δικτύου με ομόφωνη συμφωνία όλων των μελών του, και την εμπιστοσύνη του ΑΠΘ, στην γενική συνέλευση στην Τυνησία. Με ομαδική προσπάθεια και θέληση, δραστηριοποιηθήκαμε στο δίκτυο και στην ισότητα των φύλων. Με συναδέλφους από την Γαλλία και τις Μεσογειακές χώρες, οραματιστές για κοινωνική αλλαγή μέσω της εκπαίδευσης μηχανικού, συν-δημιουργήσαμε το 'Social Lab', ένα διεπιστημονικό εργαστήριο για την σύζευξη της των σπουδών μηχανικού με κοινωνικά θέματα. Οργανώσαμε πολλά συνέδρια/εργαστήρια στην Γαλλία και στις χώρες της Βόρειας και Νότιας Μεσογείου, πάνω στην ισότητα των φύλων, βιώσιμη ανάπτυξη, κυκλική οικονομία, ενέργεια, περιβάλλον, τεχνολογία και πολιτισμό, από τα οποία ωφελήθηκαν πολλοί φοιτητές και πανεπιστημιακά μέλη.

Το 'Social Lab' του RMEI έδωσε έμπνευση για να δημιουργήσουμε στην Πολυτεχνική Σχολή του ΑΠΘ, την Επιτροπή Ισότητας και Βιώσιμης Ανάπτυξης. Συμμετέχοντας, και στην Επιτροπή Ισότητας του ΑΠΘ, εκπονήσαμε το σχέδιο Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων, (3109/15-6-2022) που αποτελεί πολιτική του ΑΠΘ από το 2022.

Επιτρέψτε μου να τονίσω ότι η πανεπιστημιακή συνεργασία και τα δίκτυα είναι στρατηγικής σημασίας, γιατί αποτελούν πρακτικά εργαλεία στην πανεπιστημιακή υπηρεσία, για την ανάπτυξη κοινών έργων, για την ανταλλαγή μεθόδων και στρατηγικών που συμβάλλουν στη βελτίωση των εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων, και στην εξωστρέφεια. Όμως, η δέσμευση σε διμερή συνεργασία αποκτά το πλήρες νόημά της, όταν καθιερώνεται η αμοιβαιότητα των ανταλλαγών και κάθε εταίρος επωφελείται σε τοπικό επίπεδο, στο οποίο δούλεψα με θέρμη και σταθερότητα.

Κύριε Γενικέ Πρόξενε, επιτρέψτε να αφιερώσω αυτό το βραβείο

- Στην κόρη μου, που με μοιράστηκε με τις πολλαπλές δραστηριότητες μου.
- Σε όλες/ους από Ελλάδα και Γαλλία που με βοήθησαν, συνεργαστήκαμε και συν-δημιουργήσαμε.

Θέλω επίσης να ευχαριστήσω

- Την κα *Ilham Belhabib* από το Γαλλικό Ινστιτούτο, που μαζί εργαστήκαμε για την πανεπιστημιακή γαλλο-ελληνική συνεργασία, και καταλήξαμε φίλες.
- Τους ανθρώπους του Γενικού Προξενείου της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη που εργάστηκαν για την εξέλιξη αυτής της εκδήλωσης και κυρίως την κα *Marie Louis Feynerol* για την διοργάνωση την σημερινή.
- Όλες/ους εσάς που βρίσκεστε εδώ απόψε και μοιράζετε τη χαρά μου για μια τέτοια τιμητική διάκριση από την Γαλλία.

Α ΖΑΜΠΑΝΙΩΤΟΥ